

संकटग्रस्त महिलांना तातडीने मदत मिळण्याच्या उद्देशाने केंद्र शासनाच्या " One Stop Crises Centre " या योजनेअंतर्गत राज्यात ११ जिल्ह्यांत One Stop Crises Centre कार्यान्वित करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.२२२/का-२
नवीन प्रशासकीय इमारत, ३ रा मजला,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २३ मार्च, २०१८

संदर्भ :-

- १) केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास मंत्रालयाचे क्रमांक- F No २९/१/२०१५- WW, दिनांक २ जून, २०१६ चे पत्र व तदनंतरचे क्रमांक- F No २७-२/२०१४-WW दिनांक १३ जुलै, २०१६ चे पत्र.
- २) या विभागाचे क्रमांक- संकीर्ण-२०१५/प्र.क्र.९५/का-२, दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१६ चे आदेश.

प्रस्तावना :-

१. संकटग्रस्त महिलांना तातडीने मदत मिळण्याच्या उद्देशाने केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास मंत्रालयाकडून " One Stop Crises Centre " ही योजना राज्यात कार्यान्वित करण्याबाबत केंद्र शासनाच्या पत्र क्रमांक- No २७-२३/२०१५-WW, दिनांक १४.०७.२०१५ नुसार सुरवातीला प्रायोगिक तत्वावर पहिल्या टप्प्यात प्रत्येक राज्यासाठी एक केंद्र स्थापन करावयाचे होते.यानुसार या विभागाच्या संदर्भाधीन क्रमांक-२ च्या शासन निर्णयान्वये महिला व बाल विकास विभागाच्या अखत्यारीतील शासकीय मुलींचे निरीक्षणगृह / विशेषगृह, मुंबवा, पुणे या संस्थेच्या परिसरातील ३०० चौ.मि. जागेवर सुरवातीला प्रायोगिक तत्वावर One Stop Crises Centre कार्यान्वित करण्यासाठी शासनाने प्रशासकीय मान्यता दिलेली आहे.
२. तथापि दरम्यानच्या काळात केंद्र शासनाने त्यांच्या संदर्भाधीन दि. २/६/२०१६ च्या पत्रान्वये सदर योजनेच्या निकषात बदल करून सदर योजना केंद्र व राज्य हिस्सा ६०:४० प्रमाणे करून या योजनेच्या दुसऱ्या टप्प्यात राज्यात आणखीन ११ जिल्ह्यात अशी केंद्रे कार्यान्वित करण्यास मान्यता दिली व त्यानुसार राज्यास रु. २,१३,५५,९५० /- इतका निधी मंजूर केला आहे. मात्र तदनंतर केंद्र शासनाने पुन्हा: त्यांच्या संदर्भाधीन दि. १३/७/२०१६ च्या पत्रानुसार या योजनेच्या दुसऱ्या टप्प्यात राज्यास मंजूर करण्यात आलेल्या ११ जिल्ह्यातील केंद्रांसाठी केंद्राकडून १००% निधी देण्यात येणार असल्याचे कळवून सदरचा निधी थेट जिल्हाधिकारी / जिल्हा दंडाधिकारी यांच्या बँक खात्यात जमा करण्यात येणार असल्याचे कळविले आहे.

त्यानुसार सदर योजनेअंतर्गत राज्यातील ठाणे, रायगड, नाशिक, पुणे, सातारा, अहमदनगर, औरंगाबाद, अकोला, अमरावती व नागपूर या ११ जिल्ह्यांमध्ये One Stop Crises Centre मंजूर करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

वरील पाश्चभूमीवर केंद्र शासनाच्या One Stop Crises Centre या योजनेच्या दुसऱ्या टप्प्यात राज्यातील ठाणे, रायगड, नाशिक, पुणे, सातारा, अहमदनगर, औरंगाबाद, अकोला, अमरावती व नागपूर या ११ जिल्ह्यांमध्ये अशी One Stop Crises Centre ही १०० टक्के केंद्र पुरस्कृत योजना कार्यान्वित करण्यास या आदेशान्वये शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. राज्यात सुरु करावयाच्या उपरोक्त नियोजित One Stop Crises Centre " योजनेसाठी आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांना या योजनेचे राज्य स्तरावरील संनियंत्रक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार आवश्यक ती कार्यवाही करावी. सदर मार्गदर्शक सूचनांची प्रत केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या <http://wcd.in/sites/default/files/Revised%20One%20Stop%20Centre%20Scheme> pdf या वेबसाईटवर उपलब्ध आहे.

३. **सदर १०० टक्के केंद्र पुरस्कृत One Stop Crises Centre योजनेच्या वरील मार्गदर्शक सूचनांनुसार :-**

- क) सदरहू नियोजित One Stop Crisis Centre चे नामकरण केंद्र शासनाने मंजूर केल्याप्रमाणे One Stop Crisis Centre " **सखी** " असे करण्यात यावे.
- ख) सदर योजनेसाठी केंद्राकडून १००% निधी देण्यात येणार असून, सदरचा निधी थेट जिल्हाधिकारी / जिल्हा दंडाधिकारी यांच्या नावे उघडण्यात येणाऱ्या बँक खात्यात जमा करण्यात येणार आहे. याबाबतची आवश्यक ती कार्यवाही संबंधित जिल्हाधिकारी कार्यालयांनी त्वरीत करावी.
- ग) सदर योजनेच्या केंद्र शासनाच्या नवीन सुधारीत निकषानुसार या केंद्रासाठी पीछितांस वैद्यकीय सुविधा सहज उपलब्ध होईल अशी संबंधित शासकीय जिल्हा रुग्णालयाच्या परिसरातील किमान ३०० चौ.मि. इतकी सुयोग्य जागा निवडून त्यावर इमारतीचे बांधकाम सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत करण्यात यावे. तसेच सदरील केंद्रास १८१ हेल्पलाईन आणि इतर कार्यान्वित असलेली हेल्पलाईन जोडण्यात यावी. भविष्यात जर आवश्यकता नसल्यास, सदर केंद्राची जागा रुग्णालयाकडे वर्ग करण्यात यावीत.
- घ) तथापि वरील (ग) येथे उल्लेख केल्यानुसार केंद्रासाठी सुयोग्य जागा उपलब्ध न झाल्यास शासकीय /निमशासकीय जागा जी की दवाखाना किंवा वैद्यकीय सुविधा असलेल्या ठिकाणाच्या २ कि.मी. च्या परिघात असेल आणि ती जिल्ह्याच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी असेल, अशा जागेचा विचार करण्यात यावा.

४. केंद्र पुरस्कृत “One Stop Crises Centre” योजनेच्या निकषानुसार राज्यात सुरु करावयाच्या One Stop Crisis Centre ची दैनंदिन कामकाजावर संनियंत्रण ठेवण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रत्येक जिल्ह्यात खालीलप्रमाणे कार्यकारी समिती (Management Committee) गठीत करण्यात येत आहे.

१. जिल्हाधिकारी	- अध्यक्ष
२. जिल्हा पोलीस अधिक्षक	- सदस्य
३. सचिव, जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण	- सदस्य
४. अध्यक्ष, बार कॉन्सिल	- सदस्य
५. मुख्य वैद्यकीय अधिकारी	- सदस्य
६. जिल्हा पंचायत अधिकारी	- सदस्य
७. स्थानिक स्वराज्य संस्था / नगरपालिका / महानगरपालिका यांचे तीन प्रतिनिधी (तीनपैकी दोन महिला सदस्य आणे आवश्यक)	- सदस्य
८. प्रकल्प अधिकारी ITDA / ITDP (ITDA / ITDP प्रकल्प भागासाठी)	- सदस्य
९. अध्यक्षांच्या मान्यतेने जिल्हास्तरावरील एक प्रतिनिधी	- सदस्य
१०. जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी / संरक्षण अधिकारी	- समन्वयक
११. जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	- सदस्य सचिव

उपरोक्त कार्यकारी समितीच्या कार्यानुसार “One Stop Crises Centre” ची जागा निश्चित करण्याचा निर्णय वरील समितीने घ्यावयाचा आहे. तसेच केंद्राच्या दैनंदिन कामकाजासाठी Implementing Agency म्हणून बाह्य संस्थेची नेमणूक कार्यकारी समितीने करावयाची आहे. याबाबत समितीने करावयाच्या कामाचा सविस्तर तपशील केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वातील (Guidelines) परिच्छेद- ८.२ मध्ये दिलेला आहे. याचे तंतोतंत पालन करण्यात यावे.

५. केंद्र पुरस्कृत या नवीन योजनेअंतर्गत राज्यात सुरु करावयाच्या One Stop Crises Centre साठी येणारा खर्च केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार करण्यात यावा. व याबाबतचे लेखे स्वतंत्र ठेवून नियोजित केंद्रांच्या बांधकामाची सद्यःस्थिती व झालेल्या खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र इत्यादीचा तपशील वेळोवेळी केंद्र शासनाच्या संबंधित मंत्रालयाकडे व या विभागाकडे पाठविण्याची दक्षता आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी घ्यावी.

६. सदर योजनेसाठी केंद्राकडून १००% निधी देण्यात येणार असून, सदरचा निधी थेट जिल्हाधिकारी / जिल्हा दंडाधिकारी यांच्या नावे उघडण्यात येणाऱ्या बँक खात्यात जमा करण्यात येणार आहे. जिल्ह्यांकडून

सदर निधीचा विनियोग योग्यरितीने होत आहे. याबाबत आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी संनियत्रण करून प्रगतीचा त्रैमासिक अहवाल शासनास वेळोवेळी सादर करावा.

७. सदर केंद्र पुरस्कृत One Stop Crises Centre योजनेसाठी केंद्राकडून सद्यस्थिततीत राज्यात १०० टक्के निधी प्राप्त होणार असला तरी भविष्यात केंद्राकडून या योजनेच्या अर्थसहाय्याच्या निकषात बदल झाल्यास व सदर योजनेचा वित्तीय भार राज्य शासनावर पडल्यास ही बाब सदर योजनेच्या पुनर्विलोकनासाठी मा. मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चस्तरीय समितीच्या मान्यतेसाठी पुन्हा: सादर करण्यात येईल.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०१८०३२७१२४१५३८७३० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(स्मिता निवतकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३. मा.मंत्री, नियोजन / वित्त विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा.राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य
७. सर्व विभागांचे अप्पर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१०. उपआयुक्त, (महिला विकास) महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
११. सर्व विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास (आयुक्तालयामार्फत)
१२. सर्व जिल्हाधिकारी (आयुक्तालयामार्फत)
१३. सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी, (आयुक्तालयामार्फत)
१४. सर्व कार्यासने, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. निवड नस्ती, का-२